

Реалізація зовнішньополітичного курсу Ізраїлю: нові виклики та загрози

Марія ЛИПЯЦЬКА,
студентка IV курсу Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У контексті революційних подій на Близькому Сході і в Північній Африці держава Ізраїль, котра перебуває чи не в самому геополітичному епіцентрі цих зрушень, вимушена корегувати власну зовнішню політику згідно із загальною політичною кон'юнктурою, що складеться в регіоні. Адже відповідно до неї змінюється не лише баланс сил між ключовими акторами регіонального значення, а у перспективі може постати й нова геополітична реальність.

11

Серед своїх близькосхідних сусідів Ізраїль – одна з небагатьох демократичних держав із парламентською формою правління і досить розвиненою багатопартійною політичною системою, особливістю якої є умовний поділ партій на праві та ліві. Такий поділ зумовлений радше їхнім ставленням до палестинської проблеми та до релігії загалом. Ліві партії (зокрема, «Авода», «Яхад-Мерец») традиційно виступають за мирне вирішення конфлікту зі значними територіальними поступками палестинцям, однак значної ваги в політичному житті країни не мають.

Натомість на лідируючих позиціях у державі правочентристські партії («Лікуд», «Кадіма», «Іхуд Леумі») [3], які дотримуються жорсткішого погляду щодо палестинського врегулювання. Сьогодні уряд країни очолює лідер партії «Лікуд» Бін'ямін Нетаньяху. В опозиції перебуває правочентристська партія «Кадіма», очолювана колишнім міністром закордонних справ Ізраїлю Ципі Лівні. Хоча між цими двома партіями є певні розбіжності, але і правлячий уряд, і опозиція мають схожі погляди стосовно реалізації внутрішньої і зовнішньої політики держави.

Особливий інтерес для Ізраїлю становить ситуація у двох країнах регіону – Єгипті та Йорданії. Для Тель-Авіва ці держави насправді є стратегічно важливими, адже вони єдині в арабському світі встановили з Ізраїлем дипломатичні відносини: Єгипет – у 1979 році, Йорданія – у 1994-му.

Наразі ситуація у Йорданії стабільна (відбулося кілька виступів, проте кардинальних змін не спостерігаємо), однак у сусідньому Єгипті по завершенні революційних подій стара влада на чолі з Хосні Мубараком залишила країну, а до проведення референдуму державою керують військові. Хоча й лунали заяви про те, що Єгипет не збирається переглядати Кемп-Девідські угоди і знімати блокаду сектору Газа, дати довгострокові гарантії дотримання такої позиції не може ніхто. Особливо якщо зважити на те, що зовсім недавно Єгипет дозволив проходження через Суецький канал іранських суден із зброєю, які прямували до Сирії. Останнього разу іранські кораблі перетинали канал до Ісламської революції 1979 року [2].

На особливу увагу з огляду на зміни в регіоні Близького Сходу заслуговує Іран, і не лише тому, що керівництво країни має чи не найрадикальнішу позицію щодо Ізраїлю, піддаючи сумнівам навіть легітимність існування держави. Річ у тому, що ІРІ досить вигідно використала ситуацію, що склалася, аби зміцнити власні

позиції у регіоні. Вона активно почала налагоджувати зв'язки з низкою сусідніх держав (Сирією, Ліваном, Єгиптом), надаючи всебічну допомогу терористичним організаціям (як-от «Хезболла» та «Хамас») або використовуючи релігійний чинник (надання підтримки шиїтським меншинам у Бахреїні та Саудівській Аравії). Іран уже давно прагне утвердитися як регіональний лідер і саме нині спрямовує на це чимало зусиль. Зрозуміло, що така перспектива аж ніяк не відповідає інтересам Ізраїлю.

Сполучені Штати Америки – ще одна держава, позиція якої є надзвичайно важливою для Ізраїлю. Очевидним залишається те, що послаблення позицій США в регіоні призведе й до послаблення головного їхнього союзника – Ізраїлю. І хоча є думка, що всі події на Близькому Сході відбуваються за сценарієм Вашингтона, хвиля революційних подій у регіоні, найімовірніше, стала наслідком внутрішніх соціально-економічних процесів, до яких додався ще й «ефект доміно». Тому наразі перед США також стоїть завдання перегляду власних позицій у цій частині політичного простору й налагодження зв'язків із новоутвореними урядами (як це вже спостерігається в Єгипті).

Вважають, що США можуть припинити беззастережно підтримувати союзний Ізраїль (як це сталося з Єгиптом), особливо з огляду на нещодавнє розходження в позиціях країн щодо єврейських поселень на територіях Палестини. Проте такий варіант є малоімовірним, адже Ізраїль користується таким потужним засобом впливу на політику США, як єврейське лобі. Однак Сполучені Штати наразі проводитимуть політику балансування між позицією очевидної підтримки Ізраїлю та намаганням віднайти порозуміння з «новими арабськими силами».

На сучасному етапі основною загрозою зовнішній політиці Ізраїлю постає перспектива ісламізації і радикалізації регіону, пов'язана з можливістю приходу до влади в деяких арабських країнах ісламістських сил, що може спричинити дестабілізацію нинішньої політичної ситуації. Також досить великою є імовірність того, що лідери арабських країн, котрі стоять на порозі революцій, захочуть привернути увагу населення не до внутрішніх проблем, а до зовнішнього чинника – подальшого культивування ненависті до зовнішнього ворога, що може вилитися в чергову фазу арабо-ізраїльського протистояння.

Ще однією загрозою для Держави Ізраїль є можливість використання зовнішніми силами так званої палестинської карти з метою дестабілізації внутрішньої ситуації у країні. Підтримка палестинців (зокрема «Хамасу») може змінити баланс сил усередині країни і призвести до ескалації конфлікту.

Як загрозу, але скоріше для внутрішньої політики, можна розглядати й відголос революції усередині країни. Проте такий сценарій є малоімовірним на тлі нинішньої політичної й економічної ситуації: хоч би що казали про анахронічність ізраїльського уряду, але в цій державі досить високий рівень демократизації суспільства, тут регулярно проводяться вибори і діє розгалужена мережа політичних партій.

Тому сьогодні першочерговим завданням для керівництва Ізраїлю є пошук способів протидії названим загрозам. Країні потрібні здобути нових союзників, вирішити наявні суперечності та, звісно, й далі підтримувати зв'язки з давніми однодумцями.

Найперше, з'явилася гостра потреба в активній дипломатичній діяльності задля встановлення нормальних відносин із новим урядом Єгипту. Ця арабська країна важлива для Ізраїлю не лише з безпекової, а й з економічної точки зору, адже він, наприклад, закуповує за пільговою ціною єгипетський газ, який використовують на місцевих електростанціях. Припинення його поставок змусило б Ізраїль переорієнтувати власну економіку, звичайно, із неабиякими затратами.

Другим напрямом зовнішньої політики Ізраїлю має бути пошук нових союзників чи принаймні нормалізація відносин із нинішніми партнерами. До речі, США не раз наголошували, що зацікавлені у розширенні кола прихильних до Ізраїлю держав, оскільки це послабило б регіональну ізоляцію країни.

З огляду на це заслуговує на увагу Саудівська Аравія. По-перше, країна підтримує економічну і військову співпрацю зі США та іншими державами Заходу; по-друге, Ізраїль може вдало зіграти на суперництві між Саудівською Аравією та Іраном за регіональне лідерство. До того ж раніше у двосторонніх відносинах уже були

певні зрушення: після вступу до СOT Саудівській Аравії вдалося зняти низку обмежень на торгівлю з Ізраїлем.

Ще одним потенційним партнером для Ізраїлю є Туреччина – вочевидь прозахідна держава, що мала непогані відносини з Тель-Авівом до інциденту з «Флотилією миру» у травні 2010 року [4]. Це призвело до ускладнення двосторонніх відносин, проте перспектива їх покращення все ще зберігається.

Потрібно враховувати, що наразі національній безпеці Ізраїлю також загрожують лідерські амбіції та активна дипломатична діяльність Ірану. Тож країна має протидіяти цьому, використовуючи як традиційні дипломатичні засоби, так і «спеціальні» атрибути зовнішньої політики (зокрема розвідку).

Отже, в умовах нової геополітичної ситуації, що склалася в регіоні Близького Сходу, перед Ізраїлем постали зовнішні загрози, які потребують відповідного реагування. Серед них не лише втрата колишніх союзників, посилення позицій не дружніх до Ізраїлю держав чи загострення внутрішньополітичної ситуації у країні, а й перспектива перетворення всього регіону на зону нестабільності та хаосу.

Зважаючи на те, що через арабо-ізраїльське протистояння найближче оточення Ізраїлю не було досить «дружнім» ще з часів утворення держави [1], поява нових викликів потребує активізації її зовнішньої політики на всіх зазначених напрямках.

Джерела

1. Арабо-израильский конфликт. – [Електронний ресурс]. – <http://www.middleeast.org.ua/palestina.htm>
2. Іранські кораблі вперше за 22 роки пройдуть Суецьким каналом. – [Електронний ресурс]. – <http://www.unn.com.ua/ua/news/20-02-2011/227392/>
3. Действующие фракции Кнессета. – [Електронний ресурс]. – http://www.knesset.gov.il/faction/ru/FactionCurrent_ru.asp
4. Расстрел «Флотилии мира». – [Електронний ресурс]. – <http://www.interfax.ru/politics/txt.asp?id=139118>

Співвідношення іпотечних цінних паперів та рухомих речей

Олеся ЛУКОМСЬКА,
пошукач кафедри цивільного права
юридичного факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Випуск перших іпотечних цінних паперів пов'язують з іменем короля Пруссії Фрідріха II. Адже після 7-річної війни між Австрією та Пруссією саме він увів в обіг іпотечні цінні папери для покриття дефіциту коштів у королівстві (указ від 29.08.1769 року) [12].

Незважаючи на більш як 200-річну свою історію, питання співвідношення правової природи іпотечних

цінних паперів та рухомих речей у доктрині і досі залишається дискусійним.

Досліджували його як вітчизняні науковці, зокрема В. Гостюк, Н. Кузнецова, О. Онуфрієнко, Л. Панова, В. Посполітак, В. Труба, В. Харицький, В. Яроцький, так і представники російської цивілістичної науки – М. Агарков, В. Белов, Є. Крашенінников, Д. Мурзін,